

настрада, не само од балканските, туку и од европските окупатори. Таа најчесто преминуваше од рацете на еден во рацете на друг окупатор, кој немилосрдно уништи два градови и многу села и изгони од своите родни места илјади луѓе.

Но и во следниот период (1919—1944), кој е обработен од Ѓорѓи Стоев — Трнката, страдањата на народот не престанаа. Кон страдањата што произлегуваа од асимилаторската и колонијалистичката политика на големосрпската буржоазија, се додадоа и тие што ги вршеше и предизвикуваше големобугарската политика преку терористичката ВМРО и нејзините чети. Во тоа време народот бара и наоѓа помош во КПЈ која уште од 1920 година почнува да дејствува во овој крај на Македонија и постигнува значајни успеси. Македонците од овој крај, продолжувајќи ги поранешните прогресивни традиции, активно учествуваат во работничкото, а подоцна и во антифашистичкото движење. Се органи-

зираат низа работнички акции, манифестации, штрајкови и сл. (дел VI). За овие и за многу други прашања од овој недоволно проучуван период (1919—1940) Ѓорѓи Стоев — Трнката прибра и изнесе значаен материјал. Авторот тоа го стори и за следниот период (VI дел). Тој тука аргументирано ја опишува и објаснува положбата и борбата на народот против бугарскиот фашистички окупатор уште од неговото доаѓање. Во овој, последен дел, добро се истакнати напорите и акциите за создавање партизански единици, органи на народна власт, нивната дејност и ослободувањето на Струмица и Струмичката област.

Без обзир на некои недостатоци или празнини, трудот на д-р М. Пандевски и Ѓ. Стоев претставува единствена научна историја за Струмица и Струмичко и е нов прилог за денешната македонска историографија.

Р. П. Ј.

Владо Картов: ГЕВГЕЛИЈА И ГЕВГЕЛИСКИОТ КРАЈ ОД БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ ДО ОСЛОБОДУВАЊЕТО (1912/13—1944)

Владо Картов се зафатил со една многу благородна задача. Благородна, гледана од патриотски мотиви; меѓутоа, да се обработи еден ваков труд, каков авторот ни го презентира, заслужува пофалба и искрени честитки. Овие зборови ги изрековме поради фактот што зафаќањето со обработување на еден ваков регион, без оглед на неговата големина во географска смисла, причинува навистина голем напор и умешност на авторот во komponувањето на трудот.

Во нашава досегашна историографија, луѓето кои се занимаваат со

изучувањето на нашето минато, предимно се зафаќаат со обработка на теми, проблеми или подрачја каде е можно да се донесуваат поодредени заклучоци и историски обопштувања. Ова го овозможува постојната историска литература, периодиката и архивските материјали. Меѓутоа, од сето ова, да се изнајдат и извлечат податоци нужни за еден општ пресек на општествено-економските, политичките и културно-просветните движења и процеси во еден регион, претставува без претерување макотрпна работа. Во оваа смисла, авторот Владо К

тов, сосема успешно ги преминал таквите пречки кои се обусловени од монографската обработка на вакви поодделни региони.

Токму на овој план, вредноста на овој труд е зголемена и од фактот што авторот не се базирал само врз постојната историска литература и емпириските истражувања, што тој самиот ги вршел на гевгелиското подрачје. Тој ги прегледал и користувал архивските фондови во повеќе архивски институции во Скопје и Белград. Сето ова, без сомнение, придонело и научната вредност на трудот да биде поголема. Прибраните податоци, изведените заклучоци и подреденоста на истите во текстот, овозможуваат да се добие достаточна претстава за политичките, општествено-економските и културно-просветните прилики во Гевгелија и во Гевгелискиот крај, кои, според ова што го прочитавме во трудов, имаат соодветно место во нашето минато.

И во композициона смисла, трудот на Владо Картов е сосем успешно поставен и решен. Тој е и наплно усогласен со една современа периодизација на историското минато.

Трудот е поделен на три дела. Во првиот дел, кој се состои од три глави, даден е преглед на Гевгелија и Гевгелискиот крај од Балканските војни до крајот на Првата светска војна; вториот дел содржи четири глави и е обработен периодот помеѓу двете светски војни, а третиот дел од шест глави, за временскиот период од 1941 до 1944 година. На крајот од трудот се поместени и неколку прилози, како и преглед на користени архивски материјали и литература. Во трудов се поместени и приличен број фотографии и факсимили. И ова придонело трудов да биде поинтересен и препорачлив за секоја домашна, училишна или друга библиотека.

Гл. Т.

„ЕДНА МЛАДОСТ“ од Јован Поповски — една трајна историска и културна вредност

„... Јас ќе умрам млад и работ не ќе ми се знае...“

(Сирашо Пинџур)

Така напишал во својот Дневник — овој голем великан на македонската нација пред неколку години од својата најтешка, најмаченичка, најпеколна насилна смрт од раката на бугарскиот фашистички инквизитор, во јануари 1943 година, кога Скопје било обвинено со злостопанството на задушлива магла. Ако еден голем човек по срцето и умот, по чесноста и гордоста, по храброста и готовноста да го даде и својот најмил живот за делото

на слободата и убавиот живот на македонскиот народ, како и за другите народи на Југославија, — како што беше Страшо Пинџур, станал предмет на романсирана обработка од еден свој другар и пријател, инаку забележан публициста и писател, награден и со ноемвриска награда во 1968 година, тогаш тоа е повеќе отколку пофално; тоа е дело за чие остварување и излегување на видело, му должиме трајна благодарност сите ние: и учесниците во НОБ и личните другари и пријатели на овој великан сличен на Гоце, Даме, Јане и Карев, како и сите